

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošli ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in nrađuje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 589.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 26. maja 1913.

Leto III.

Berchtold, Stürgkh in avstrijski prestiž.

(Govor dr. Adlerja v poslanski zbornici dne 21. maja 1913.)

(Dalje.)

Ali grofu Stürgkhu je lasten poseben ljubezniv način za izrekanje neprijetnih reči. O dejstvu, da je zunanja politika Avstrije že šest mesecev za vse narode predmet največjega vzemirjenja in skrbi — tako da se niso upali odpreti te zbornice, iz strahu, da izbruhne ogorčenje — pravi na primer, da ne bi bilo nerazumljivo, če ne bi razvoj zunanje politike porodil na vseh straneh zbornice enakomerno čuvstvo pritrjevanja. (Veselost in odobravanje.)

Človek postane večasih satiričen, pa mu prav res ni do smeha. Če se smeje, prihaja to od jeze. Vsi v Avstriji čutimo, da so narodi te države vredni boljše usode. Cele mesece nas ministristvo ni pustilo priti do zbornice. Parlamentisti vseh držav, ki so bile prav tako prizadete od krize kakor mi, so zborovali. Ne bom govoril o Franciji in Angliji; ali ruska duma je zborovala, v Srbiji, na Bolgarskem, na Grškem so zborovali, le mi nismo smeli. Veste, da smo nasprotniki vsake obstrukcije, če ne gre resno za obstanek kakšnega naroda ali razreda. Bojevali smo se pogosto s samozatajevanjem in s trenutno politično škodo proti množičnim obstrukcijam, ki so se tukaj uprizarjale z raznih strani. Ali najfrivolnejša obstrukcija ni vzela parlamentu toliko časa in mu ni toliko škodovala kolikor

obstrukcija, ki jo uganja vlada.

(Socialisti živahno pritrjujejo in odobravajo.) Očitati zbornici, da noče delati, pa jo poslati domu, če je izgubljenih par sej, toda po cele mesece je ne sklicevati, to so protislovja, ki se ne strinjajo s poštno politiko. Ministrski predsednik nam je prigovarjal, naj se omejimo v razpravi o zunanji politiki. Gotovo je treba v času boja na zunanji tehati besede, da se prepreči njih izrabljenje. In jaz bi bil zadnji, ki bi tukaj škodoval politiki, tudi če je ne odobravam, brez koristi in brez višje dolžnosti. To ljiko razuma imajo tukaj vsi poslanci, tujina pa ima tudi toliko razsodnosti, da zna odtehati kaj pomenijo govori. (Socialisti pritrjujejo.)

In še nekaj. Kako bi bilo, če bi bil parlament ves čas zboroval, grof Stürgkh pa bi bil, kakor je bila njegova dolžnost, od časa do časa tukaj vstajal in nam dajal pojasnila o položaju? Upozarjal je na Anglijo. Toda Grey je poročal, pa ni izzval nobene debate, kajti kadar je povedal svoje, je lahko dejal: »Gospoda, danes ni dobro debatirati o tem.« Če govori, nas lahko zaveže, da molčimo; če pa molči, smo dolžni govoriti.

Ali ne le da vlada obstruira parlament; tudi

sabotažo izvaja zoper parlamentarno delo,

in sicer ne le z oviranjem naših sej, ampak tudi še na vse drugačen način. V delovnem programu, ki pripada najbolj komičnim stranem vladne izjave, ni bilo nobene besedice o poslovanju. Med velikimi reformami, ki jih potrebuje naše javno življenje, sta v prvi vrsti tiskovna reforma in reforma parlamentarnega poslovanja. Vlada pa sistematično sabotira obe reformi, za kateri ima parlament vsaj po večini voljo, da ju izvrši. Vlada hoče izsiliti od parlamenta, da bi se odrekel imuniteti interpelacij, svoji pravici interpeliranja. Odprava ali omejitev objektivnega postopanja naj bi se kupila z opustitvijo imunitete interpelacij, ako se tijejo konfisciranih člankov, ki so baje protizakoniti. To se je pokazalo z največjo jasnostjo v odseku za reformo poslovanja in v tiskovnem odseku. Vse skozi reakcionarni značaj ne le te vlade sploh, ampak tudi dr. Hochenburgerja, ki spada v zavidanja vredno posebnih svobodomiselnih strank, se kaže tukaj najjasneje. Kar se je v tem času izvršilo konfiskacij, presega vse meje. To ni le krivično, ni le frivolno; smešno je skrajno sramotno — človeka je sram samega pred seboj, da mora to trpeti.

Ne slišimo pa

nobene besedice o socialni politiki.

Da je socialno zavarovanje zabredlo v zagato, tega je pač kriva od nas vedno izpodbijana tesna spojitve zavarovanja samostalnih z delavskim zavarovanjem, ki povzročata take težave, da postajajo zlasti na Gališkem seveda skoraj nepremagljive, ter dajejo vladi zaželjeno pretezo za neskončna pogajanja, s katerimi izdaja tukaj sabotaja zoper interese ljudstva in zoper parlamentarno delo. Tako se godi na posled s socialno politiko sploh. Gotovo tiče tudi tukaj težave v strankah. Saj vidimo, da se udeležuje krščansko socialna stranka vojne zoper vpeljavo deseturnega delavnik in je pozabila, da so prvotni načrt šestega poglavja obrtneoa reda izdelali začetkom osemdesetih let njeni ljudje — krščansko konservativni so se takrat imenovali — Belcredi in Liechtenstein, za katerima je seveda stal baron Vogelsang. Pozabili so, da so se liberalci bojevali proti temu načrtu zlasti zato, ker je bil v njem deseturni maksimalni delavnik, in da se je takrat s posredovanjem gospodov od poljskega kola posrečilo napraviti iz deseturnega enajsturni

delavnik. Trideset let je minulo, in danes se krščanski socialci ne postavljajo več zoper liberalce za deseturni delavnik, ampak roko v roki z liberalci se bojujejo zoper svoj prvotni predlog, ki se je

pred tridesetimi leti

zdel njih očetom času primeren, pa ga danes imenujejo »drzen skok v temo«. Tako se je izpremenil položaj!

Poglejte gosposko zbornico, kako zavrača z malenkostno, skoraj frivolno obstrukcijo mali zakon o kršitvi pogodbe. Malenkostno je, ker predmet res ni dalekosežen, zlasti ne za podjetništvo; zlobno je, ker mora po pravici dražiti delavce, če se jim brez potrebe odrekajo najpogotnejše, same ob sebi umevne reči. Tudi tukaj nima vlada, ki živi vendar v stikih s tem svetom, toliko moči, da bi izvedla take bagatele. To ni vlada, ki bi imela pravico obtoževati parlament in ga pozivati na delo. Ministrski predsednik bi si moral znati vendar vsaj približno predstavljati, kaj da hoče. Pravi, da ima zbornica velike naloge pred seboj: Dovoljenje — ne morda proračuna! — ampak proračunskega provizorija! Kakšno delo v potu obrazov! In potem seveda finančni načrt, ali pravzaprav »otvoritev novih finančnih pomožnih virov.« Vodja parlamenta bi moral vendar kaj drugega povedati kakor take splošnosti. Kaj neki misli? Veliki ali mali finančni načrt? Čisto seveda žganje. Ali pa tudi davek na vžigalce? Davek na dedščine? Pošilja nas na Angleško. Ali kako bi izgledal angleški minister, ki bi dejal, da noče »posegati pred taktična uvaževanja zbornice in takih vprašanjih?« (Veselost in odobravanje.) Napravite finančni načrt, velikega, malega; ne bomo vam ovirali tega dela; le radovedni smo, kako boste vsi skupaj izgledali pri tem.

Potem pa govori ministrski predsednik ne le v svojem, ampak tudi v imenu grofa Berchtolda

o zunanji politiki.

Pripoveduje nam, kako je bilo. No, zelo skromno! Čim večji efekt ob čim manjšem naporu je najvišji zakon vsakega razumnega delovanja. V Avstriji je narobe — v notranjih in zunanjih rečeh. Čim večji napor s čim manjšim uspehom. Kaj je hotela Avstrija na zunanji doseči s svojo ogromno porabo sredstev? Šest mesecev je vpraševala vsa Evropa:

Kaj hoče Avstrija?

Vsak trenotek smo imeli kakšno razburjanje, kakšno podžiganje. »Tega ni več mogoče trpeti!« Česa? — Da so si narodi na Balkanu pridobili samostojnost? Po naše dovoljene seveda niso prišli, to je že res; ampak svetovna zgodovina je že taka. (Veselost.) Toda za osebno razžalitev ali pa za kršitev spoštovanja napram Avstriji se vendar ne more smatrati ta zgodovinska epizoda. Prikorakali so v Sandžak; bili smo zopet razburjeni. Vsega ne moremo trpeti! V Sandžak, iz katerega smo mi pred odkorakali! Najbrže je bilo takrat modro — mislim si pač tako, da je modro, kar počenjajo naši diplomatje. Sem pač tako vzgojen! (Veselost.) Ali vsekakor: Če je bilo takrat pametno, da smo odšli, ko bi si ga bili lahko pridržali, se mi ne zdi posebno prebrisano, da bi ga hoteli držati tisti trenotek, ko se more to zgoditi le z največjim naporom in ko lahko vsak hip povzroči vojno nevarnost. Saj ni bilo vojne nevarnosti zaradi Prochasko, ampak

Prochasko so izumili

zato, da je nastala vojna nevarnost. Nikjer na vsem svetu ni bil sedež vojne nevarnosti kakor v Avstriji. Nikoli nismo oporekali dejstvu, da bi Rusija rada razširila okrožje svojega vpliva in da bi nam rada povzročila neprijetnosti. Nihče se ni ostreje bojeval zoper carizem in njega politiko kakor mi. Ali ob tem času je imela Rusija tehtne razloge, da je ni veselilo napadanje. Zdi se mi, da je bil bluff z mobilizacijo za poizkus na Ruskem to, kar pri nas bluff razburjanja množic s klicem: »Tega ne moremo več trpeti.« (Konec prih.)

Trije cesarji.

Berlin, 24. maja.

Svatbe v vladarskih hišah so vse kaj drugega, kakor poroke v družinah navadnih podanikov. In vendar se zdi človeku, če nekoliko primerja nagibe in namene, da bi se našlo tudi v teh rečeh marsikaj podobnega. Romantika sodobnega zakona se je ohranila le še pri lirskih pesnikih, ki imajo staro pravico, da se lažejo, kar je baje njihov nalog slika lepoto življenja. Ze romanopisci so se odvadili sklepati zakone na podlagi ljubezni, ker se boje, da bi se osmešili pred ljudmi, ki poznajo dejstva. V dramah so zakonj navadno v nasprotnem razmerju do ljubezni. V življenju pa je v naši prelepi kapitalistični dobi večalmanj vse kupčija; tudi z ljubeznijo se lahko uganja trgovina, tudi zakoni se sklepajo bolj na zemlji kakor v nebesih, bolj z ozirom na nevestino doto in ženinov socialni položaj kakor iz sentimentalnih nagibov.

Kapitalističnim maniram se baje še niso odprla vrata aristokratskih salonov, in najvišje plemstvo tega sveta dinastični rodovi starih velikih držav še skrbno čuvajo zlahtne tradicije višjega, boljšega sveta. Dolarske šege niso mogle okužiti po božji milosti poklicanih prvih obitelji vseh narodov...

Tudi ta nauk mora obveljati le z gotovimi rezervami. Nemški cesar Viljem n. pr., ki se gotovo zelo intenzivno bavi s svojim vladarskim poklicem, ni v svojih prostih urah, katerih mu hvalabogu še nikoli ni zmanjkalo, le slikar, govornik, pesnik, pridigar, ampak tudi veleagrarec in industrijalec, pa ima celo ambicijo, da bi ga smatrali tudi v teh rečeh za strokovnjaka. Svoje sledove zapušča torej kapitalizem tudi tukaj.

Za dinastične zakone pa ni bilo treba šele kapitalizma, da bi s svojo brutalno roko zbrskal lesk z modre cvetice in uvedel matematiko v srčne zadeve. Od nekdanj so bile take poroke državne afere; najnežnejša čuvstva izvoljenih src so morala služiti politiki in njenim špekulacijam. Nehvaležni podaniki niti ne slutijo, koliko lepih sanj, koliko vroče hrepenceh želja so žrtvovali razni principi in princeze na oltarju njih blaginje.

O poroki cumberlandskega princa in cesarjeve hčerke pravijo, da je bog Amor združil to dvoje mladih src. In ker se to razglašča z najvišjim dovoljenjem, mora že biti resnično. Rezultat plemenitega zakona pa je vendar, še preden ga je cerkev blagoslovila, državnega značaja. Ljubezen mladih je pokopala sovraštvo starih; sinko in hčerka se vzameta, hohenzollernski in cumberlandski dom pa zagrneta s piasčem pozabljena preteklosti in vse, kar sta si prizadela hudega, Romeo in Julija — hvalabogu brez soparne, smrtne tragike, s katero je Shakespeare odel svojo tužno povest o veliki ljubezni.

Nihče ne sme misliti, da je bilo morda narobe. Najprej je bila ljubezen; ta večna sila je genila srca starih, Amor in Psyche sta zmagala, potem pa so prišle srečne familiarne in državne posledice. Tako je bilo in nič drugače.

Cesarski Berlin pa ima temu srečnemu dogodku zahvaliti celo vrsto lepih dni. Poroka v cesarskem domu je kaj drugega, kakor če se vzame dvoje navadnih smrtnikov. Stara, pruska skromnost vendar ne more preprečiti ob taki priliki slavnosti, ki imajo pokazati, da se z nami raduje ves svet. Če tudi pretežna večina nemških državljanov o vsem prusko-brunšvickem oziroma hohenzollernsko-cumberlandskem sporu in o njega rešitvi ne ve veliko več, kakor da je bila to draga reč, uvažujejo vendar drugi dvori srečo naše dinastije. In to je vzrok, da je Berlin doživel povsem izreden, slavnosten veličasten dogodek: Trije cesarji so se sešli v njegovem ozidju; trije suvereni so si podali roke in se oblieli in poljubili. Berlin je te dni središče sveta; če drugi ne verjamejo, mora vsaj sam tem glasneje naglašati to slovesno dejstvo.

Pripeljal se je kralj Velike Britanije in cesar Indije Jurij s svojo soprogo od zapada; počastil nas je car vseh Rusov od zhoda. In Berlin, ki hrepeni z vso dušo po naslovu svetovnega mesta, je tako internacionalen, da je kaj. Da je mesto polno nemških dostojanstvenikov od vseh vetrov, se razume samo po sebi. Pripeljal pa je sabo nekaj spremstva Anglež, posebno pa je Rus povzdignil naš tujski promet. Davno, preden je pridrhal posebni dvorni vlak, s katerim se je pripeljal peterburško veličanstvo, so se jeli zbirati njegovi najodličnejši državljani v naši rezidenci. In čimboli se je bližal dan prihoda, tembolj ruski je postajal Berlin. Če danes srečaš človeka v mestu, ki ga ne poznaš, se bo ugibanje najbolj približalo resnici, ako praviš, da je ruski tajni policist.

Razmerje med Nemčijo in Anglijo se je nemara zboljšalo, ker nas poseča britanski kralj. Razmerje med nami in Rusijo pa je moralo postati prisrčno kakor med ženinom in nevesto, če se sme soditi po slavnostnem sprejemu, ki smo ga priredili gospodu Nikoli Romanovu. Ob meji ga je sprejelo naše vojaštvo, vso pot od prve pruske štacije do Berlina ga je pozdravljalo vojaštvo. Berlinske ulice so vse posejane z vojaštvom.

Polijski prezident Jagow strmi. Davno je bil pripričan, da ni na svetu tako »schneidig« policišta kakor on; zdaj, ko vlada v Berlinu ruska policija, se mu kar vrti. Vsak Rus, ki je bil kolikčak sumljiv, je bil izgnan, brez nadzorstva pa ne hodi te dni živ krst po Berlinu.

Ko so v Strassburgu alarmirali garnizono za cesarja Viljema, se je izkazalo, da je bila kôpenikijada. Zdjaj smo mobilizirali za ruskega carja; in to je bilo resno. »Bože carja hrani — pri nas ga »hrani« prusko vojaštvo pred... preveliko ljubeznijo njegovih državljanov.

Trije cesarji so v Berlinu. Srečen je bil trenotek, ko so se pripeljali vzvišeni gostje. Srečnejši bo tisti, ko se odpeljejo, zlasti ko se odpelje veličanstvo Nikola in za njim njegovi gentlemani.

DR. OTON BAUER:

Agrarne carine.

(Dalje.)

Kaj pomenja zvišanje cene žita za konsumente, se da približno oceniti. Vzemimo, da se namelje iz 100 kg žita 70 kg moke, potem se kilogram moke podraži po minimalnih carinah za 9 vinarjev, kilogram ržene moke za 8,3 vinarjev. Ta podražitev se izraža seveda tudi v ceni kruha.

Prav težko je po carinah prizadeta tudi živinoreja. Okolo 40 odstotkov žita se porablja za krmo (tu so všteti tudi otrobi). Po carinah na žito se povišajo precej tudi stroški pitanja živine in mlekarstva, se zdraže torej tudi cene živine, mesa, mleka in masla. Carine podraže tudi tovarnam špirta in škroba sirovine.

Visoki dobički pri pridelovanju žita povzročajo, da razširjajo poljedelci setev žita na stroške zelenjadi, klaje in industrijskih rastlin. Zato se znižuje ponudba tega blaga, njegova cena raste. Če ne bi imeli žitnih carin, bi avstrijsko poljedelstvo pridelovalo manj žita, toda več zelenjave in klaje. Potem ne bi bilo le žito ceneje; tudi zelenjava in klaja bi bili ceneji.

Nemški statistični urad je leta 1909 poizvedoval, kako porazdelijo nepremožne družine svoje izdatke na najvažnejše potrebščine. Poizvedbe so se nanašale na skupne izdatke 852 družin in so podale naslednji zaključek:

Od vseh izdatkov odpada na:

	dobiček v mar. lah.	hrano	obleko	stanovanje	kurjavo in razsvetljavo	raznovrstne izdatke
izučeni obrtni delavci	1885.86	51.5	11.2	16.8	4.2	16.3
neučeni obrtni delavci	1726.51	52.8	10.6	18.4	4.1	14.1
trgovski in prometni delavci	1737.31	53.4	12.0	17.2	4.6	12.8
zasebni nastavljenici	2441.69	40.9	12.7	18.7	3.5	24.2
učitelji	3294.32	34.7	14.8	21.0	3.7	25.8
poduradniki	2084.31	49.0	13.9	18.2	4.2	14.7

Vse kategorije delavcev morajo več kot polovico, vse kategorije nastavljenecy več kot tretjino dohodkov izdati za živila. Čim manjši je dohodek, tem večji je del za nakup živil. Zato prizadeva podražitev živil delavski razred še mnogo huje kot podražitev industrijskih izdelkov.

Te poizvedbe pa kažejo tudi, kako majhen je del meznega dohodka, katerega more delavec z družino uporabljati za nakup industrijskih izdelkov. Čim dražja so živila, tem manjši je ta del. Neučeni delavec more na primer uporabiti za obleko in za različne izdatke samo 24,7 % svojega dohodka. Če poskočijo cene živil za 10 %, mora delavec namesto 52,8 % izdati takoj 58,1 % svojega dohodka za živila. Ne more potem več uporabljati 25,7 %, ampak samo 19,4 % za obleko in razne izdatke. S povišanjem cene živil pada zato povpraševanje po industrijskih izdelkih. Razvoj industrije je oviran. Industrija ne more nuditi množičnemu se prebivalstvu dovolj prilike za delo. Brezposelnost narašča. Ti-soči so prisiljeni k izseljevanju.

Ampak tudi velik del poljedelcev obremenijo agrarne carine prav težko. Poljedelcem prinašajo sicer visoke živinske cene dobiček. Toda ta dobiček se izgubi pri dragem žitu in klaji. V zadnjih letih se je v planinskih deželah ojačila agitacija proti draginji klaje; v štajerskem deželnem zboru so kmečki poslanci zahtevali znižanje carin na kmečo. Spomladi leta 1909 so zastopniki galiških kmetov zahtevali v parlamentu, naj se ustavijo carine na žito, ker so gališki poljedelci morali dobivati mnogo žita iz inozemstva.

V vsem poljedelstvu povzročajo žitne carine težke posledice.

Če rastejo cene živil, raste tudi zemljiška renta, donos, katerega daje zemlja. Če raste zemljiška renta, raste tudi cena zemlje. Podražanju živil v mestu sledi vedno podražanje zemlje na kmetih. Podražanje zemlje silno zadene ubogo ljudstvo na kmetih, proletarce in male posestnike v vaseh. Čim dražji postane svet, tem težje ga kupujejo. Večini kmečkega ljudstva se zapre na ta način pot do gospodarske samostojnosti. Odrči se morajo upanju, da si pridobe zemlje; proletarci ostanejo.

Od česa je odvisno življenje teh proletarcev?

Mezdní sužnji poljedelstva se še niso naučili uporabljati strokovna bojna sredstva. Vzlic temu so tudi na kmetih delavske mezde poskočile. Poskočile, ker je velik del poljedelskih delavcev pobegnul iz vasi v mesta, od poljedelstva k industriji. Beg z dežele povzroča pomanjkanje delavcev; pomanjkanje delavcev prisili tudi poljedelce, da dajejo hlapec in dninarjem višje mezde. Mezde v poljedelstvu se povišajo torej le tedaj, če zvabi industrija rastoč del kmečkega ljudstva k sebi in če morajo zato poljedelci privoliti v višje mezde, da sploh dobijo delavcev. Visoke cene živil pa ovirajo razvoj industrije. (Dalje.)

Danes zadnjikrat Quo vadis?

Ljubljana in Kranjsko.

— Ljubljanski občinski svet ima izredno sejo v torek dne 27. t. m. ob šestih popoldne v mestni dvorani. Dnevni red: I. Naznanila predsedstva. II. Odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Finančnega odseka poročilo o proračunu mestnega zaklada za leto 1913.

— **Dejanja govore.** Spomenica o položaju kranjskega učiteljstva. Izdala in založila Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani. Spomenica o bednem stanju kranjskega ljudskošolskega učiteljstva je priložena današnji številki »Zarje« za vse one naročnike, ki dobivajo »Zarjo« v kolportaži.

— **Klerikalno maščevanje.** Klerikalce v deželni odboru so spravila razkritja Kamile Theimerjeve iz duševnega ravnotežja in sedaj iščejo, nad čim bi svojo jezo ohladili. V soboto so se znesli nad »Dramatičnim društvom« in zaprli »Kinometropol« v deželnem gledališču, češ da so se »predstavljali filmi škandalozne, nemoralne in poluhujšljive vsebine«. Ta motivacija se nam zdi čudna, zakaj kolikor nam je znano, v »Kinometropolu« niso kazali kinematografskih posnetkov ostudnega boja dr. Šusteršičevega za deželno glavarstvo, njegovega plezanja po lestevici podlih intrig in malopridne felonije. Tudi sicer dejanje in nehanje klerikalnih prvakov še ni kinematografirano in javnost se poluhujše nad političnimi škandali in nad politično nemoralno v klerikalni stranki in v deželnem dvorcu za sedaj le iz pisane besede in ne iz živih slik. Moralne gnulobe, ki je klerikalno stranko in ki je zadnji čas tako »zadišala« po vsem Kranjskem, da si vsi spodobni elementi v deželi zatiskajo svoje nosove, kakor rečeno, ljudje niso gledali v »Kinometropolu«. Tam so se jim kazale slike, ki jih je z moralnega stališča pasirala ljubljanska državna policija in ki so jih že prej po drugih mestih policijski varuhi morale označiti za dostojne. Dr. Šusteršič, ki ima glede na politično moralo debelo kožo kakor slon, je pa glede na »ostalo« moralno tenkočuten kakor štirinajstletna devica in hoče ljubljancem obvarovati »moralnega poluhujšanja«. Se takega patrona je manjkalo preganjati morali! — Kakor čujemo, bo »Dramatično društvo« vsled impertinentne klerikalne šikane preselilo svoje kinematografsko podjetje iz gledališča v areno »Narodnega doma«.

— **Delavske hranilnice in posojilnice** občni zbor se vrši danes ob 6. zvečer v združnem uradu, Wolfova ulica 3. II. Dnevni red v zmišlu pravil. Na občni zbor so vabljene vsi člani.

— **Kako je z deželnimi službami?** O tem pripoveduje prav čedno zgodbo Kamila Theimerjeva, ki je malo razveseljiva za deželno uradništvo in še manj za kranjske davkoplačevalce, ki morajo plačevati drago deželno upravo in ki vedo, da za službeno napredovanje uradništva niso merodajni stvarni razlogi, temveč simpatije in antipatije deželne glavarice in k večjemu še — zaslugе za klerikalno stranko. Kamila Theimerjeva pripoveduje: »Soproj g. Erne Povšetove, inženir Krajec, je, kakor znano, v deželni službi. Ta odlično kvalificirani uradnik je bil že celih pet mesecev predlagan za stavbnega svetnika, pa ni mogel doseči, da bi bil imenovan, dasi je bil dotični akt popolnoma izgotovljen in je bilo samo še treba, da ga gospod deželni glavar podpiše. Vzlic vsemu siljenju od strani dr. Lampeta pa tega podpisa ni bilo dobiti. V svoji nevolji sta se Povše in njegova žena obrnila name in sta me prosila, naj jaz za zeta, oziroma soproga posredujem pri Kreku. To posredovanje je imelo seveda v 48 urah zaželjeni uspeh in zahvala za to je bilo povabilo na obed. Med tem obedom je prišlo od gospoda deželnega glavarja na gospoda Povšeta pismo, obsejajoče povabilo za dan 25. in ključ k loži deželnega glavarja za tisti večer. Povše je hotel oboje odkloniti, ker — kakor je rekel — ne mara ničesar od ljudi, ki so mu v vsakem oziru toliko zla storili, kakor Šusteršič in njegova soproga. Glede lože ga tudi ni bilo pregovoriti, pač pa se je končno udal skupnim prošnjam njegove hčere in mojim in me je tudi naslednji večer točno ob določenem času spremljal v deželni dvorec.« — Ta zgodba osvetljuje sistem, ki vlada glede personalnih vprašanj v deželnem dvorcu. Ostuden protekcionizem brez primere. Ako je g. inženir Krajec odlično kvalificiran — zakaj se je njegovo imenovanje zavlačevalo pet mesecev? Zato, ker je uradnik slučajno zet dr. Šusteršičevega političnega antagonistu v klerikalni stranki, gospoda Povšeta? Ako omenjeni uradnik ne bi bil kvalificiran — to bi bil edini dopustni razlog zavlačevanja — zakaj je bil na dr. Krekovo besedo kar čez noč imenovan za stavbnega svetnika? Obrnimo stvar kakorkoli, povsod gleda iz nje korupcija, povsod se kaže, da odločujejo pri oddajanju deželnih služb, pri službenih imenovanjih vsi drugi razlogi in nagibi, le stvarna kvalifikacija ne! Tak sistem mora korumpirati uradništvo in mora izpriditi deželno upravo! Demoralizujočega protekcionizma, ki so ga klerikalci razpasli v deželnem dvorcu, ne bo prej konec, dokler kranjsko prebivalstvo ne vžre klerikalnega režima ob tla!

— **Pobožna »socialna politika«.** Iz krogov ljubljanskih trgovskih sodnikov smo prejeli sledeče vrstice: Zakon o trgovskih sodniških ustanovah v § 17 pravico trgovskih sodnikov in sorodnih kategorij zasebnega uradništva do skromnega oddiha vsako leto. Po šestmesečnem službenem razmerju sme delojemalec zahtevati desetdnevni plačan dopust, po petletni službi dvatredenski, po petnajstih letih službe tritedenski plačan dopust. Pravica do dopusta v navedenem obsegu je absolutna pravica in je niti obojestranski dogovor ne more razveljaviti. Ako bi delojemalec pri vstopu v službo ali pozneje odstopil od svoje pravice, je tak odstop pravno neveljaven in mora delodajalec delojemalcu dovoliti dopust, ako ga le-ta zahteva. Tudi z denarjem se pravica do dopusta ne da »odkupiti«; ako delojemalec, ki ga je gospodar za dopust »odškodoval« z denarnim zneskom, pozneje zahteva dopust, mu ga mora gospodar brezpogojno priznati. Tak je pravni položaj; dopust, ki ga zakon trgovskim sodnikom zagotavlja, sicer

ni velik, ampak gotov je, ker je zakonodajalec dobro zavaroval pravico delojemalca, ki je nampram delodajalcu pri sklepanju službene pogodbe itak v slabši poziciji. Zato je pisanje katoliškega »Slovenca« nedostojno in za trgovske sodnike žaljivo, ko trka v sobotni številki glede dopusta trgovskih sodnikov na dobro srce gg. trgovcev. Apel na dobra srca glede dopusta v minimalnem obsegu, kakor ga zakon štaturja, je popolnoma odveč: vester trgovec brez družega »dovolji« svojemu sodniku, kar mu je po zakonu dovoliti dolžan; za tiste brezvestnike, ki odklanjajo dopust, pa je § 17 navedenega zakona in pa kazenska določila dobro mazilo. Na sodniških je ležede, da svojo pravico v polni meri uporabijo in da s čvrsto razredno organizacijo prisilijo gospodarje k spoštovanju zakona. »Dobra srca« katoliškega »Slovenca« nimajo tu nič opraviti. Značilno pa je za »Slovenčeve« kristjane, da si brez miloščine ne morejo predstavljati socialne politike in da štulijo »dobro srce« delodajalca tudi tja, kjer ima besedo tudi pridobljena in izvojevana delavska pravica!

— **Ogenj na Kodelovem.** V soboto ob polnoči je dvojni strel z ljubljanskega Gradu spravil na noge ljubljansko prebivalstvo. Vnela se je lesena kantina »Na zeleni trati« za prisilno delavnico. Od plamena, ki je barako v pol ure upepelil, je bilo razsvetljeno vse vzhodno nebo. Kako je ogenj nastal, ni znano.

— **Invalidna ustanova.** Razpisano je eno ustanovno mesto invalidske ustanove društva ljubljanskih gospa v letnem znesku 100 K. Podrobnosti so razvidne iz razglaš, ki je nabit na mestnem magistratu.

— **Bistriška kočja v Kamniški Bistrici** se je otvorila včeraj. Prijatelji Kamniških planin so v ljudno vabljene v ta rajski gorski kotiček.

— **Potres.** Iz Postojne poročajo, da so 20. t. m. zvečer čutili na Krasu — od St. Petra do morske obali — precej močan potres, tako da so šipe sklepetale in se zibali prosto viseči predmeti na mehkih tleh stoječe peči so poškodovane. Potresno valovanje je spremljevalo podzemsko bobnenje. — Tudi v Ljubljani so istočasno čutili potres.

— **Nezgodna »Unionovi« pivovarni v Spodnji Šiški.** Delavka v »Unionovi« pivovarni v Spodnji Šiški, Marijana Podlipnik, je snažila steklenico. Pri tem ji je ena steklenica eksplodirala. Črepinje so delavko hudo poškodovale na roki.

— **Smrtna nezgoda na paši.** Dne 21. t. m. so na paši zakurili pastirji in se gredli pri ognju. Pri ognju je bila tudi 11letna deklica Jožefa Mikuz iz Rakitne. Deklici se je naenkrat vnela obleka, začela je bežati in je bila precej v ognju ter se tako hudo opekla, da je koj umrla.

— **Vol je usmrtil pastirja.** V četrtek popoldn. dne 22. t. m. je vol med potjo iz paše domov usmrtil pastirja, 11letnega dečka Jakoba Fabčiča iz St. Vida pri Vipavi. Vol je dečka stiskal v zid na ozki poti in vsega presuval, da je revček nezavesten obležal. Ko so ga domov prenesli, je nekaj ur pozneje vsled smrtnih ran izdihnil.

— **Smrt zganjarja.** V gozdu pri Škoflji so nedavno našli mrtvo truplo Jožefa Florjančiča, rojenega leta 1857 v Perovem v grosupeljski občini. Florjančič je bil znan pijanec in že več let ni hotel delati. Pri truplu so našli veliko steklenico žganja. Zločin je izkjučen in je Florjančiča najbrže umorilo žganje.

— **O zagonetnem dogodku na Bledu** poročajo še sledeče zanimivosti: Izkazano je, da je bival kapitanov sin Giacomo Clunag nad 12 dni na Bledu, hodil okoli s samokresom in streljal, da tega samokresa ni mogoče najti; morda je v lezeru. Napad se je izvršil na prostranem (ne skritem) ladijsku za kapelico kneza Windischgrätza nasproti jezerski cerkvi, in ne na tesni poti tik za kapelico, ali v tesnem skritem prostoru za vilo Mirnidol (last dvornega svetnika g. Ferjančiča). Ob kraju nesreče so se našli lepo v red spravljene spisi napadenega mladeniča; na drugi strani tega ladijskega pa je ležal papirček, pomečkan v kroglico. Deževje je v ponedeljek zvečer razmočilo to kroglico, ki so jo razvili, in ta papirček je bilo pismo nesrečnega mladeniča, katero je pisal laški svojemu očetu z Bleda kakor v slovo. Datirano je z Bleda mala 1913, dan je še izpuščen. V »Vili Carmen«, kjer je bival mladenič, je bila prižgana svetilka v sobi, vila odprta in ključ v vratih. Revolverja ni nikjer, dasi ga je imel. Preiskava se vrši in najbrž pridejo na dan čudne stvari.

— **Tržne vesti.** Tržno nadzorstvo je v soboto z električno lučjo preiskalo 580 jajc, ki so bila vsa dobra. — Z ozirom na zasirjenost mleka je bilo na trgu mleko preiskano v 18 slučajih in je bilo v treh slučajih zasirjeno.

— **Cirkus Schmidt.** V četrtek pride v Ljubljano znani cirkus Schmidt in bo imel zanimiv spored z nekaterimi novimi močmi. Natančnejši spored priobčimo te dni.

— **Nobena tajnost ni,** da se dá najboljša kava napraviti samo s pomočjo Kolinske kavne prmesi, ki se je med vsemi kavnimi pridatki našim gospodinjim zaradi svoje res nedosežne kakovosti najbolj priljubila. A ne samo izvrstna kakovost, tudi to, da je edino pristno domače blago te vrste, ji je zagotovilo odlično mesto med našimi domačimi izdelki. — Pazite pri nakupovanju na znamko »Sokol«!

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes zadnji dan »Quo vadis?« Jutri lepa drama »Na robu življenja« in dve komični senzaciji: »Max veslar in Moric kot predsednik«. V petek otvoritev vrta. Odslej se bodo kazale vsak petek po ena senzacijska drama Nordisk-družbe. V soboto »Padec Skadra«, najboljša vojna slika, ki se je doslej kazala.

IDRIJA.

— **Društvo »Naprej«** je imelo dne 22. t. m. svoj redni letni občni zbor. Sodrugi Ivan Štraus pozdravi navzoče člane, otvori zbor ter naznani sledeči dnevni red: 1. poročilo odbora; 2. volitev odbora; 3. poročilo o deželni konferenci v Ljubljani; 4. slučajnosti. Blagajnik sodrug Tomaž Brus poroča, da je on kot blagajnik posloval samo od konca decembra lanskega leta

dalje, ko je odšel blagajnik sodrug Ivan Bezeljak k vojakom, ki mu pa ni izročil knjig vsled hitrega odhoda, zato on za leto 1912 glede blagajniškega poslovanja ne more ničesar poročati. Pove samo sedanje stanje članov in prispevkov tekom zadnjih štirih mesecev in poroča o izidu majske slavnosti. Tajnik sodr. L. Balah poroča, da je imelo društvo v l. 1912 12 rednih sej in 2 izredni. Priredilo je 5 javnih shodov in 3 zaupne ter še eno veselico poleg majske slavnosti. Rednih članov je bilo glasom zapisnika z dne 21. novembra 1912, ki niso s prispevki zaostali 193 in merednih 47. Če je od tedaj število naraslo ali padlo, on tega ne ve. Računski preglednik sodrug Ivan Medvedič poroča, da so račun od meseca do meseca v popolnem redu. Glede letnega računa pa ne more nič poročati, dokler sedanji blagajnik ni odpuščen od vojakov, ki ima vse knjige v svoji omar. Poročilo odbora se vzame na znanje s pristavkom, da se ob prihodu sodruga Bezeljaka povabi člane ter o računih za leto 1912 poroča. V odbor se nanovo izvolijo: Štraus, Alič, Balah, Gantar, Brus, Bezeljak, Jazbec, Peternel, Rupnik in Medvedič. Za pregledovalce računov pa: Kobal Josip, Krašna Ant., Franko Franc. O sklepih deželne konferencie poroča sodrug Štraus ter poziva člane na izvršitev teh sklepov. Koučno obvelja še sklep, da se povišajo mesečni prispevki od 10 na 20 vinarjev za člane, počenši s 1. julijem t. l. Do tega časa pa se nalaga blagajniku sodrugu Brusu, da vse zaostanke pri članih iztrija. Dalje se izvoli komisija petih članov, ki naj sestavi predloge in skliče javen shod o zahtevah delavstva v Idriji. Nato načelnik sodrug Štraus zaključuje zbor ob tri četrt na 11 dopoldne.

— **Splošne pritožbe delavstva** se čujejo zadnje čase proti akordom v rudniku. Gospodje so postali zopet bolj varčni pri delavskih plačah. Delavci, zbudimo se ter povejmo gospodi, da pri naših plačah ne sme varčevati. Draginja ni odnehala, torej tudi mi ne moremo.

— **Pogreb dijaka Vremsaka,** ki je v sredo, dne 21. t. m., v Šoli med poukom umrl za srčno kapo, je bil v petek ob 10. dopoldne ob obilni udeležbi. Pokojnik bi bil moral letos maturirati in je bil izvrsten tenorist. Rudniški zdravnik dr. Štervak je večkrat svaril pred petjem in hitro hojo. Pokojnik ni slušal in ga je doletela tako hitra smrt. Bodi mu blag spomin!

— **Dne 12. junija t. l.** bomo na jasnem, kaj da bo s hišo št. 509. Ta dan se namreč vrši razprava o pritožbi mestne občine pred upravnim sodiščem, katero so provocirali Oswald in tovariši, ki so se pritožili proti sklepu občinskega odbora, ker je bil sklenil, da se iz hiše št. 509, ki leži že pet let v razvalinah, napravijo stanovanja in shramba za gasilno orodje. Pritožniki so izprva zahtevali, da naj se sezida tudi v Idriji gasilni dom. Ko pa je občinski odbor sklenil, da preuredi hišo št. 509 za gasilno shrambo, ker drugod sploh občina primerne prostora nima, pa so se pritožili proti temu sklepu. Čitalnice ne, stanovanj ne, ekspoziture ne, gasilne shrambe ne, torej naj gospodje povedo, kaj sploh hočejo, če upravno sodišče pritožbo zavrne? Ali naj še to razpade, kar je pričeto? Ali naj ima občina še nadalje tisoče škode kot doslej na ljubo peščici ljudem, ki so si pritožbe zaprisegli? Bodimo enkrat vsaj v tem edini, kjer gre za korist občanov.

Goriško.

— **Priloge za volitve** v goriški deželni zbor so se začele na vseh straneh. Zasedaj še vse bolj potihem, tako da javnost mnogo ne more izvedeti, in da se nakane nasprotnih strank ne izdajo. Klerikalci na slovenski strani gasijo ogenj, ki hoče požgati slovo v lastni stranki. Spor med mlado- in starostrujarji gre v klasje. Zabavno ga je opazovati v »Novem Času« in v »Primorskem Listu«; klasje je namreč visoko in drži se hudo pokonci. Zakaj gre pravzaprav ta spor, sami ne vedo zanesljivo: ali morda zato, da se vrže sedanje vodstvo in pomeče stara šara v kot — ali pa samo za par mandatov? Vodstvo je v zadregah, ker ne ve, pri čem je; še večje zadrege bi pa nastale mladostrujarjem, če bi se jim posrečilo vreči sedanje vodstvo in dobiti vajeti v roke. Ti bi šele vozili in zavozili! Toda take sile ni, da bi se izvršila ta revolucija v palači klerikalne stranke že sedaj, in se tudi ne bo, ne slej ne prej. Za ta ogenj zadostuje golida vode, seveda precej hladne, pa bo mir v klerikalnem pisniku. In kuhalo se bo naprej po stari navadi. Klerikalni pisker se bo sicer že razbil tudi na Goriškem, četudi je navidezno železen. Razbili ga seveda ne bodo takozvani liberalci, četudi so se sedaj reorganizirali in si ustanovili novo politično društvo. Podobne eksperimente uganjajo pred vsakimi volitvami, le pogorevščina po volitvah je pa zmiraj enaka; le letos bo bržkone še večja. Ti liberalci so svoj notranji boj starih in mladih že dobojevali. Mnogo kruha se ne speče iz te moke, in kar ga bo, ne bo tečen. Stari so bili slaba moka in mladi niso bili noben kvas; testo se torej ne bo vzdignilo. Iz peči pride k večjemu podpečenec. Letali so za klerikalci s kompromisnimi ponudbami, pa jih še v hišo niso pustili. Zunan so čakali, pa jim še krajarja niso dali. Zabavljali so precej grdo na soseda, na socialiste, da se pripokijo klerikalcem, teh pa še niti to ni ganilo. Ali pojdejo liberalci sedaj za številko dalje v politični občini goriški? Čudno bi ne bilo; kajti dejali so jih itak že vsi drugi na komun; zakaj jim še mi ne bi vrta zaprli pred nosom?

— **Volilni imeniki** za deželnozbornske volitve so že skoraj povsod razpoloženi na vpogled volilcem; pozivamo vse sodruge, da se prepričajo, ako so vpisani v volilni imenik. Ako se ne pobrigajo pravočasno, po preteku 14dnevne roka razpoložljive imenika ne bodo več časa za reklamacije. V Gorici je volilni imenik razpoložben od 26. maja do včetrš 8. junija prič. kr. okrajnemu glavarstvu (prilici) in ne pri goriškemu magistratu kakor prejšnja leta.

— **Volilni posl odvezti goriškemu magistratu.** Tržaško namestništvo je odvzelo goriškemu magistratu volilne posle in jih poverilo okrajnemu glavarstvu v Gorici. Okrajno glavar-

stvo razglaš za lepaki sledeče: V smislu deželnozbornskega volilnega reda za Goriško Gradjsko od 12. septembra 1907, št. 32 zak., javlja se, da so imeniki volilcev mestne občine Gorica, in sicer toliko za splošni volilni razred kolikor za volilni razred mestnih trgov in industrijalnih krajev, razpoloženi na tukajšnjem c. kr. okr. glavarstvu (v prilici) na desni vsakemu v vpogled za dobo 14 dni, t. j. 26. maja do včetršega 8. junija t. l., vsaki od 9. do 12. ure popoldne in od 3. do 6. ure popoldne (ob nedeljah le od 9. do 12. ure popoldne). Morebitne reklamacije zoper imenike volilcev zaradi vpisa volilnih nepravilnic, odnosno zaradi izpustitve volilnih nepravilnic, naj vlagajo volilci dotične volilne skupine pri tem c. kr. okr. glavarstvu (II. nadstropje, soba št. 7) v gori označeni dobi, in sicer do popoldne 8. junija t. l.

— **Nova podružnica »Vzajemnosti«** v Srednjem Polaju pri Nabrežini se ustanovi v kranjski podružnica splošne delavske zveze »Vzajemnosti« za Goriško. Predpriprave so že v teku. Tako bomo tudi Šentpolajci dobili toliko zaželeno izobraževalno društvo! Nova podružnica bo ustanovila tudi pevski zbor, ker je že sedaj dosti izvežvanih pevcev v vasi! Sodrugi, le pogumno na delo za izobrazbo in uspeh ne bo ostal.

— **Starostna preskrba v Avstriji.** Dne 23. t. m. so našli 68letnega starčka Josipa Z. deriča iz Sent Polaja med skalovjem mrtvega. Ko je šel nabirat suhljadi za kurjavo, mu je padlo dva dni, preden so ga našli. Nesrečni starček je tolkel gramoz, da se je s tem preživljal na stara leta. Tako skrbi Avstrija za starostno preskrbo starčkov!

Trst.

— **Politično društvo »Edinost«** je včeraj objavilo v »Edinosti« svoje okoličanske kandid. date. V I. okoličanskem volilnem okraju kandid. dira Anton Miklauc, posestnik; v II. dr. Just Per. tot, zdravnik; v III. pa dr. Ferdinand Černe, od. vetnik, in Štefan Ferluga, učitelj.

— **Italijanski nacionalci** so tudi včeraj pro. glasili svoje kandidate na shodu v Politeamu Rossetti. Shod (po § 2) ni bil dobro obiskan. Posebno zanimanje povzroča dejstvo, da kandidata letos ital. nac. stranka oficijelno tudi v okolici. Druga leta je kandidirala pod firmo nekoga odbora »Concordia«, ki so mu okoličani nadeli ime Cikorija. Zanimivo je tudi dejstvo, da je postala ta stranka v II. mestni okraj IV. volilnega razreda kot kandidata župana Valerija Osebo, ki vrši funkcije župana, ki mora biti torej nepristranska, ga kandidirajo v delavskem volilnem razredu t. j. tam, kjer se bo vršil največji boj nami in ital. nacionalci. Pač slabo mora presti tej stranki, da je pozabila na nepristranost županove osebe, in slabo tudi za župana, da se je dal zapeljati v tak boj.

— **Našim sodrugom v preudarek.** Sobotna »Edinost« je objavila članek, v katerem pravi da je II. okoličanski volilni okraj (Katimara, Ro. col. Sonjer in Vrdela) v nevarnosti. Bati se je — pravi »Edinost« da bodo v II. volilnem razredu v tem okraju zmagali socialni demokratje. So drugi! Nasprotnik sam priznava, da nam je moč v tem okraju zmagati. Storite torej, da se bojazen narodnjakov uresniči. Agitirajte in izvršite delo, ki vam je bilo naloženo.

— **Italijanski nacionalisti** so izvedeli, da kandidirajo socialni demokratje tudi letos dva slovenska socialna demokrata. Seveda se zato hudo jeze in pripovedujejo, da je sedaj italijansko Trsta v še večji nevarnosti. Ako bodo tržaški Slovenci pametni, bodo še bolj ujezili italijanske nacionalce s tem, da bodo poslali tudi dva slovenska socialna demokrata v občinski zastop.

— **Samomor krčmarice.** V petek dopoldne so našli v Gorici 54letno krčmarico Elizabeto Jugovo na Tržaški cesti št. 21 obešeno v kleti. Hoteli so ji pomagati in poklicali so tudi zdravnika dr. Morpurgo, ki pa je mogel konstatirati smrt. Visela je najmanj že dve uri. Kaj jo je pognalo v smrt, ni znano; eni pravijo, da so jo družinske razmere gnale v smrt, drugi pa, da se je zmešala ter da se ji je zmešanost poznala dlje časa. Pokojna se je poročila z Jugom kot vdova Grusovinova.

JUGOSLOVANSKA SOCIALNO DEMOKRATIČNA STRANKA V TRSTU.

Volilci! Delavci!

V nedeljo 8. junija 1913 se prično volitve zastopnikov v občinski zastop tržaški. Ta dan boste poklicani, da si izvolite zastopnike za IV. mestni in II. okoličanski volilni razred. Kakor vedno, nastopi tudi sedaj s svojimi kandidati vaša socialna demokratična delavska stranka, t. j. ona stranka, ki je dokazala ob vsaki priliki, da je edina sposobna in voljna vedno in povsod braniti in zastopati koristi revnega proletarskega ljudstva. Potrebno je pa, da se volilci seznanijo z imeni naših kandidatov in da se delavci temeljito pripravijo na ta volilni boj, ki je boj za delavske pravice, boj za narodno in gospodarsko enakopravnost, za pošteno občinsko upravo, za demokratizacijo občine. Zato vas vabimo na

JAVEN VOLILNI SHOD,

ki bo v ponedeljek 26. t. m. ob 8. in pol zvečer v veliki dvorani »Delavskega doma«, ulica Madonna 15, s sledečim dnevним redom:

1. občinske volitve in delavstvo;
2. proklamacija kandidatov za IV. mestni in II. okoličanski volilni razred.

Volilci, delavci, sodrugi!

Udeležite se tega važnega shoda v velikem številu! Dokažite s svojo udeležbo, da se zavedate važnosti volitev, da se zavedate svojih pravic in da hočete nadaljevati boj zoper vse izkoriščevalce, zoper vse lažnjive prijatelje delavstva, ki bi radi z vašo pomočjo ohranili pri življenju sedanjo krivično in protidelavsko družbo.

Volilni odbor.

Zadnje vesti.

OŽJA VOLITEV V PULJU. Socialni demokrat izvoljen.

Pulj, 25. (Posebno poročilo.) Danes se je vršila ožja volitev v III. deželnozbornem volilnem okraju med socialnim demokratom in italijanskim nacionalcem. Izvoljen je socialni demokrat Ivan Lirrossi, ki je dobil 1600 glasov. Devescori, ital. nacionalc je dobil 1300 glasov, tudi hrvaški narodnjaki. Pri prvi volitvi je dobil Lirrossi 831 glasov. Sedaj je dobil torej še enkrat toliko.

SCHUHMEIJERJEVI MANDATI. Kandidature v Leopoldstadtu.

Dunaj, 26. Na predlog okrajne organizacije v drugem dunajskem okraju je nemško socialno demokratična stranka odobrila za mandate, ki so vsled Schuhmeijerjeve smrti izpraznjeni v Leopoldstadtu, sledeče kandidature: Za državni zbor kandidira sodrug Matej Eidersch, za deželni zbor kandidirata sodr. Jurij Emmerling in Fran Wolf.

VILJEM OBIŠČE FRAN JOSIPA.

Dunaj, 26. Nemški cesar Viljem je sprejel vabilo nadvojvode Fran Ferdinanda, da se udeleži jesenskih lovov na Ekartovem. Ob tej priliki obišče Viljem tudi cesarja Fran Josipa.

EKSPLOZIJA SMODNIŠNICE.

Dunajsko Novo mesto, 25. Steinfeldu se je primerila snoči zopet nesreča. Objekt št. 16, ki pripada skladišču streliva, je nekoliko minut pred polnočjo zletel v zrak. Eksplozija tega objekta, ki spada med večje, kar jih je v tem kompleksu, je imela velikanski učinek; stavba je popolnoma razdejana. Vzrok nesreče je doslej neznan. Tudi še ni poročila, če je zahtevala eksplozija kakšno človeško žrtev.

OGRSKE HOMATIJE.

Opozicija ne gre v zbornico.

Budimpešta, 26. V soboto je imel eksekutivni odbor opozicionalnih strank sejo pod predsedstvom grofa Aladarja Zichyja, in se je posvetoval, če naj se opozicija udeleži današnje seje parlamenta ali ne. Debata je bila obširna in živahna. Končno so sklenili, da ne gredo v zbornico. Justh, ki se je šele vrnil iz Torneja, pravi, da bi mu bilo ljubeše, če bi opozicija takoj zaela boj. Ali če je večina, drugega mnenja, se vda.

Opozicija in topničarsko strelišče.

Budimpešta, 25. Poslanec vladne stranke Peter Ertsey, ki je zapleten v afero zaradi prodaje posestva Varpalota, je poslal predsedniku zbornice Štefanu Tiszi pismo, v katerem prosi, da se uvede proti njemu zaradi napadov opozicionalnega časopisa inkompatibilnostno postopanje. Zadeva je zanimiva tudi zaradi stališča, ki ga zavzame opozicija. Štefanu Tiszi daje namreč priložnost, da napravi na opozicijo pritisk, da se vrne v zbornico. Po veljavnih določbah imenuje predsednik zbornice začetkom zasedanja osem poslancev, izmed katerih se sestavi v slučaju potrebe z žrebanjem inkompatibilnostno sodišče (ki ima soditi, če je kakšen poslanec, kakšna kupčija itd. združljiva s poslanstvom ali ne.) Kogar predsednik imenuje, mora sprejeti mandat in kdor izmed imenovanih ne pride na žrebanje, zapade globi v znesku četrtletnih diet. Ako imenuje Tisza med onimi osem desetimi poslanci kakšne opozicionalce, kar smatrajo za verjetno, so dotični zavezani, da se udeležijo žrebanja, in če pade žreb nanje, se morajo udeležiti tudi sej sodišča. Opozicija se je že bavila s tem vprašanjem, pa ni enakega mišljenja. Eni pravijo, da se mora vztrajati na prvotnem sklepu, da se opozicija načeloma ne udeleži dela v parlamentu, dokler niso popravljeni lanske kršitve zakona, druga pa pravijo, da se sodba o Ertseyevi inkompatibiliteti ne sme prepustiti vladni stranki sami.

PROCES LUKACS-DESY.

Novo prič.

Budimpešta, 25. Desyjev zagovornik dr. Vazsonyi predlaga, da se novabijo na glavno razpravo sledeče nove prič: Ravnatelja bančne in trgovske družbe baron Herzog in grof Imre Karolyi, državna tajnika Josip Sletina in Ivan Othlik, ter ravnatelj Horanszky. Priče naj izpovedo, v kakšnem namenu je banka izplačala 4-8 milijonov in kako se je svota zaračunala. Zasižitja naj se tudi člana vladne stranke ravnatelj Horanszky in bivši veliki župan baron Imre Fejeryary, kako se je ta svota vplačala v blagajno vladne stranke. Predlože naj se protokoli banke, iz katerih je razvidno, kako se je svota zaračunala. Nadalje naj se predlože spisi procesa Vajda contra Szally, v katerem je bil prvič govor o onih 4-8 milijonov. Končno naj se zasižijo bivši učni minister grof Zichy, kakšno vlogo je igral ravnatelj pomožnih uradov Paduch pri prevzetju svote. Kot izvedenci naj se zasižijo bivši ministrski predsednik Wekerle ter bivši in sedanjí državni tajnik Szerenyi in Stetina. Za polasnitev solne pogodbe naj se predlože protokoli ministrske seje, ki se je bavila s to zadevo.

Državni pravdnik ne ugovarja.

Budimpešta, 26. Z ozirom na predloge Desyjevoga zagovornika dr. Vazsonyja, ki zahteva zasižitje novih prič, izjavlja državno pravdníštvo, da nima ugovora zoper te prič, smatra pa, da je njih zasižitje nepotrebno.

Jutri glavna razprava.

Budimpešta, 26. Obnovljena glavna razprava v procesu Lukacs-Desy pred prvo instanco bo jutri. Zanimanje za ta proces je izredno veliko.

POPLAVE V BOSNI.

Sarajevo, 25. Vsled dolgotrajnega deževja so reke in potoki zelo narasli. Iz mnogih krajev naznanjajo povodnji. Železniška proga Zenica-Doboj je deloma pod vodo. Postaja Doboj je popolnoma poplavljena. Voda stoji v pisarnah

in čakalnicah. Na vsej progi Sarajevo Brod je promet ustavljen. V Sarajevu so morali izprazniti nekoliko hiš, ker jih ogroža Miljačka.

Žrtve povodnj.

Sarajevo, 25. Pri pomožnih delih v Dolcu je utonil topničarski rezervni praporščak Novakovič iz Črnogoric in neki saperski korporal. Drugega praporščaka so s težavo rešili.

AVSTRIJA IN SRBIJA.

Jovanović na avdienci.

Belgrad, 25. Srbski poslanik na Dunaju Jovanović, ki je že par dni tukaj, je bil od kralja Petra sprejet na dolgi avdienci. Njegov prihod e v zvezi s pogajanjí Avstrije in Srbije zaradi nove trgovinske pogodbe, o katerih trdijo, da se prično v kratkem.

MIROVNO VPRAŠANJE.

Za pospešitev miru.

Berlin, 25. Kancelarjevo glasilo »Norddeutsche Allg. Ztg.« piše: Sočasno bivanje vladarjev Velike Britanije in Rusije ter njih prijateljsko občevarje s cesarem Viljemom se razlaga, četudi ga je povzročil nepolitični nagib, kot novo važno znamenje, da sme Evropa v vzhodnih vprašanjih zaupati napredujoči izjasnitvi in pomirbi. Velese se truditi, da se kmalu doseže podpis preliminarnega miru. Na konferenci poslaničkov v Londonu se je pokazalo soglasje v tem, da bi razpravljanje o izpremembah preliminarne mirovne pogodbe neizogibno povzročilo novo zavlačenje.

Pogajanje delegatov.

London, 25. Reuterjeva agentura poroča, da so imeli pooblaščenki balkanskih zavezničkov in Turčije včeraj živahno razpravo. Osman Nizamí paša je imel dolg pogovor s grškim pooblaščencom dr. Streitom, po katerem se zdi, da vztraja Turčija na besedah »in združenih suverenov«, za katere so bili zaveznički predložili, da naj izpadejo iz člankov III. in V. Turčija je v splošnem proti vsaki izpremembi. Kar se tiče posebnih grških zahtev, da naj ostanejo razmere v Grški take kakor pred vojno, upozarja Turčija, da je težavno sprejeti v mirovno pogodbo določbo, ki se tiče samo Grške in Turčije. Mišljijo, da turški odgovor ni definitivni. O njem se še pogajajo. Zaveznički razpravljajo zdaj, če ne bi bila mogoča druga formula, s katero bi se ustreglo izraženim nazorom, ne da bi prišla v nasprotje z načrtom, ki ga predlagajo velesile.

ZAVEZNIKI MED SEBOJ.

Srbsko-bolgarska pogajanja.

Belgrad, 26. Danes se prično v Sofiji napovedana pogajanja med srbsko in bolgarsko vlado zaradi vprašanja srbsko bolgarske meje. V tukajšnjih vladnih krogih računajo sicer s težavami, vendar pa so prepričani, da dosežejo Srbi uspeh, ker upajo, da bodo Bolgarom dokazali upravičenost svojega stališča. Do tolike napetosti med Srbijo in Bolgarsko sploh po mnenju tukajšnjih krogov ne bi bilo prišlo, če se ne bi v Sofiji tako močno čutili tuji vplivi.

Umor v Stamboldžiji.

Belgrad, 26. Glede na vest iz Bitolja, da so srbski vojniki vstopili v stanovanje nekega bolgarskega trgovca v Stamboldžiji ter umorili njegovo ženo in otroka, izjavljajo uradno, da je po sočelo popolnoma neresnično. Trgovca so umorili bolgarski četaši iz maščevanja, ker je pred časom izdal bolgarski komite, kateremu je pripadal. Zadeva je v preiskavi.

Zagora.

Belgrad, 26. Uradno izjavljajo, da je popolnoma izmišljena vest, češ da so srbski vojniki zažgali vas Zagora in da so srbski častniki v neki ondodni krčmi posilili ženske pa jih potem postreljali, pa da so se kmetje na to uprli in da je bilo vsled tega šesti Bolgarov ubitih in osemdeset ranjenih. Srbsko vrhovno poveljništvo je preiskalo to in vse podobne zavede in dognalo, da se od gotove strani namenoma razširjajo take lažne vesti.

Grki in Bolgari.

Solun, 25. Napovedano pogajanje med Grki in Bolgari zaradi zadnjih spopadov so se pričela. Za sedaj se je določil pet kilometrov širok nevtralen pas med ozemljem, ki ga imajo zasedenega Bolgari in onim, ki so ga okupirali Grki.

Napad na Kavalo.

Atene, 25. Vesti, da hočejo Grki s svojo mornarico napasti luko Kavalo, so neresnične. Takega ukaza ni izdal nihče.

Mir.

Atene, 25. Včerajšnje uradno poročilo ministrstva za zunanje zadeve pravi, da ni bilo včeraj nobenega novega konflikta med Grki in Bolgari. Samo med prednjimi stražama pri Semaltonu je bila mala praska, ki je trajala pol ure. Dva grška vojaka sta bila lahko ranjena. Sicer vlada po vseh pozicijah mir.

SILISTRIJA RUMUNSKA.

Poročilo v senatu.

Bukarešt, 25. Na tačni seji senata je ministrski predsednik Majorescu včeraj poročal o rumunsko-bolgarski mejni aferi in o petersburški pogodbi. Seja se je zaradi utrujenosti prekinila, preden je ministrski predsednik dovršil svoj govor, pa se nadaljuje jutri ob 2. popoldne.

Petersburški protokol.

Bukarešt, 26. Protokol petersburške konference, ki je prisodil Silistrijo Rumuniji, ima sledečo vsebino:

1. Silistrija z okolico treh kilometrov, ki se računajo od mestne bariere, se prepusti Rumuniji.
2. Rumunija je vpravičena vzdržati v Makedoniji rumunske cerkve in šole.
3. Rumuniji je dano na prosto, da utrdí svojo mejo proti Bolgarski; nasprotno pa to Bolgarski ni dovoljeno.
4. Rumunija ima dati odškodnino onim prebivalcem, ki hočejo zapustiti Silistrijo. To od-

škodnino določi iz Bolgarov in Rumunov sestavljena mešana komisija.

Še premalo.

Bukarešt, 26. Liberalna stranka je sklenila, da vzame razsodbo petersburške konference na znanje, toda s pridržkom, da se Rumunija ne odreka svojim ostalim zahtevam na Balkanu.

VOJAŠKE DEMONSTRACIJE NA FRANCOSKEM.

Častniki udeleženi?

Toul, 25. V sicer poučenih krogih pravijo, da je dobilo šestdeset častnikov zaradi dogodkov dne 17. in 18. maja po 15 do 60 dni sobnega zavora, 60 dni, da je dobil le neki stotnik 153. polka.

Pariz, 25. Vojno ministrstvo trdi, da je vest o kaznovanju častnikov v Toulu brez podlage.

Olepševanje dejstev.

Pariz, 25. Uradno poročajo iz Toula, da je bila včeraj povodom imenovanja generala Ebernerja za poveljnika 39. divizije v Toulu vojaška parada. Čete so defilirale z znamenito čilostjo in se ni primeril noben incident. Nad vežbališčem je krožilo več aeroplanov. Zbrana množica je s klici slavila armado. To poročilo se pač vjema z resnico, ne pomeni pa prav nič, ker nihče ne pričakuje vojaške revolte pri vojaški paradi. Kljub temu je resnično, da vlada med vojaštvom velikanska ogorčenost zoper nameravano tretje službeno leto. O nekaterih demonstracijah ni mogoče dobiti natančnih vesti, ker oblasti vse zatajujejo in zakrivajo.

Dezertacije.

Pariz, 26. Iz obmejnih krajev prihajajo poročila o številnih dezertacijah vojakov, ki so nezadovoljni s triletno vojno službo. Tri jahačelovce so prišli, ko so hoteli, izvršujoči službo kot poturlja, pojahati čez mejo. Tudi štirje vojaki 153. pešpolka so hoteli med vojaško vajo oditi preko meje, pa so jih zadnji čas ustavili.

Poincaré in Clemenceau.

Pariz, 26. Predsednik republike Poincaré je storil korake, da bi se spravi s Clemenceaujem, ki je pri predsedniški volitvi živahno agitiral proti njemu in za bivšega poljedelskega ministra Pamsa. Clemenceau nastopa zdaj v svojem listu »Homme Libre« strasno za tretje vojaško službeno leto, vsled česar je sklenil Poincaré, da se mu poizkusi približati, ker bi potreboval njegovo pomoč za brambno reformo. Stališče vlade je vsled tega vprašanja zelo dvomljivo, zatorej išče pomoči na vseh koncih in krajih. Slišati je celo, da je Poincaré obljubil Clemenceauju vojno ministrstvo, kar je Clemenceau sprejel.

Nova vlada Briand-Clemenceau?

Pariz, 26. O sestanku Poincaréja s Clemenceaujem poročajo jako zanimive podrobnosti. Poincaré je osebno povabil svojega nasprotnika v palačo Elysée. Ko je bil najavljen njegov posest, mu je šel Poincaré nasproti, stisnil mu je obe roki in ga najpristneje pozdravil. Začel mu je praviti o kritičnem notranjem položaju Francije, iz katerega je treba radikalno poiskati izhod, češ da preti drugače nevarnost domače vojne. Vojna reforma s triletno službo je po nazorih Poincaréja neizogibna. Mogoče je, da bo morala vlada Barthou kmalu odstopiti; Poincaré bi rad vedel, če bi tedaj Clemenceau vstopil v Briandov v ministrstvo. Clemenceau je odgovoril, da si za sedaj varuje proste roke; v vsaki »patriotični« zadevi pa se predsednik lahko zanaša nanj.

FRANCOSKO-RUSKA MORNARIŠKA ZVEZA.

Peterburg, 25. Francoski admiral Le Bris je imel daljši sestanek z ministrskim predsednikom Kokovcem in mornariškim ministrom Grigorovičem. Pogajali so se o francosko-ruski mornariški zvezi, zaradi katere je bil lani admiral Ljeven v Parizu. Pravijo, da kažejo pogajanja uspeh.

ITALIJANSKE FINANCE.

65 milijonov prebitka.

Rim, 25. V senatu je finančni minister Tederco poročal: Dne 28. decembra sem naznanil, da imamo 40 milijonov prebitka. Dasi so izdatki zadnjih pet mekecev narasli za 30 milijonov porabilo za pokritje stroškov tripolitanke vojne, 4 milijone za gozdarstvo, ostalo pa za zgradbo ladij. (Dobiček pogoltno militarizem.)

TRIPOLITANIJA.

Arabce vodijo turški častniki.

Rim, 26. Oklopnica »Regina d'Italia« je pripeljala veliko število ranjencev iz zadnjih bo-

jev v Napulj. Častniki te ladje pripovedujejo, da je okrog Derne in Tobruka še 8000 Bedvinov, katerim poveljujejo turški častniki. Vsi so dobro oboroženi. Pred kratkim so napadli s streli torpedovko, ki je plula v Derno. Pri Tobruku se pogostoma primeri kakšen nočni napad. Tudi brzobjavne in telefonske žice so često poškodovane. Vojaški letalci so dognali, da ima sedem kilometrov od Tobruka 4000 Bedvinov svoj tabor.

NEMŠKA BRAMBNA PREDLOGA.

Križ čez tisoč oficirjev.

Berlin, 25. Proračunska komisija je nadaljevala razpravo o brambni reformi in je sprejela predlog centra, da se namesto zahtevanih 1538 nadporočnikov in poročnikov dovolí samo 530, namesto zahtevanih 8607 podčastnikov pa samo 7563. (Torej vendar ni absolutno potrebno, da bi se dajalo militarizmu vse kar zahteva. V Avstriji mislijo, da je potrebno.)

POROKA NA NEMŠKEM DVORU.

Berlin, 25. Včeraj popoldne se je izvršila civilna in cerkvena poroka cesarjeve hčeri Viktorije Luize s princem Ernestom Avgustom brunšviškim. Slavnosti so se izvršile z velikanskim pompom.

PONESREČEN PARNIK.

200 ljudi utonilo.

Smirna, 25. Ameriški parnik »Nevada« je včeraj v tukajšnji luki naletel na mino in se potopil. 200 oseb je baje utonilo.

Več min.

Pariz, 26. O nesreči v smirnski luki poročajo »Agence Havas« iz Carigrada: Parnik »Nevada«, ki je plul pod ameriško zastavo in pripadal družbi Hadži Daut, je pri zapuščenju luke srečal od nasprotne strani prihajajoč ruski parnik. Da prepreči karambol, je »Nevada« zapustila vozno strugo in prišla v črto torpednih min. Prednji del ladje je takoj zadel ob mino, minuto pozneje na drugo, in še dve minuti pozneje na tretjo. Nastala je eksplozija. Ni še znano, če se je ladja doteknila še ene mine, ali če je eksplozija potopila parnik. Parnik se je takoj pogreznil. Kakor poroča brodovna agentura, je bilo na ladji 200 potnikov, od teh jih je osemdeset rešil čoln francoske križarice »Brun«.

Podrobnosti.

Carigrad, 26. Iz Smirne poročajo: Nesreča ladje »Nevada« se je primerila ob izhodu luke. Na obrežju je bilo precej ljudi, ki so opazili, kako je »Nevada« krenila v stran, bržčas iz strahu, da bi trčila ob ladjo, ki je od nasprotne strani prihajala v luko. Naenkrat je začelo nekaj pokati; »Nevada« je zašla med mine. Tri do štiri minute je trajalo, pa je nastala silna eksplozija in že se je parnik jel potapljati. Francoska križarica »Brun«, ki je ležala pri ponesrečeni ladji »Senegal«, je takoj poslala čoln na pomoč, ki je potegnil okrog 50 ljudi iz vode, med njimi mnogo ranjenih. Parniku ni bilo mogoče pomagati, ker se je potopil z izredno hitrostjo. Utonilo je baje več kakor 200 oseb. Na morju in na obali so se odigrali strašni prizori.

KITAJSKO IN MONGOLI.

Avtonomija za kitajsko Mongolijo.

Peterburg, 25. Ruska brzobjavna agentura poroča iz Mukdena: Generalnemu guvernerju so poslali knezi notranje Mongolije protest proti namenu kitajske vlade, da bi napravila iz Mongolije kitajsko pokrajino. Knezi izjavljajo, da zahtevajo avtonomno upravo in pravico do lastnega vojaštva, ter omilitvev kitajskega naseljevanja. Sicer pa zagotavljajo knezi republički svojo vdanost. Protest je odposlan v Peking.

Socialno politični pregled.

= Enajsto redno zvezno zborovanje avstrijskih konsumnih društev bo 28., in 30. junija 1913 na Dunaju v »Delavskem domu« desetega okraja. Za dnevni red so predlagane sledeče točke: 1. Otvoritev zborovanja po zveznem načelniku. Pozdravi zunanjih delegatov; 2. poročila: a) predsedstva in tajništva (poročevalec Wilhelm), b) zveznega nadzorstva (poročevalec Tobola), c) komisije za pregledovanje mandatorov; 3. izobrazba: a) sodelovanje žen v združenem gibanju (poročevalka Ema Freundlich), b) ustanovitve izobraževalnega fonda in združni poučni tečajji (poročevalec Kafi); 4. zavarovanje: a) izpopolnitev zavarovalnega oddelka (poročevalec Kunke), b) ljudsko zavarovanje (poročevalec dr. Renner); 5. kredit delavskega razreda (poročevalec dr. Karpelcs); 6. volitev.

Potrim srcem naznanjamo, da je umrla v Opatiji, kjer se je zdravila, 24. t. m. ob 1/2 12. uri dopoldne po kratki bolezní gospodična

Berta Zaloker

v starosti 18 let. Zemski ostanki blage pokojnice se prepeljejo iz Opatije v Ljubljano v torek jutraj, kjer se polože na mrtvaški oder.

Pogreb bo v torek dne 27. t. m. ob 9. uri dopoldne (zjutraj) iz hiše žalosti Krakovski nasip št. 26.

Dragi pokojnici blag spomina.

Ljubljana, 26. maja 1913.

Makso in Marija Zaloker
hišni posestnik in tovarnar drošč
starši.

Rudolf Zaloker
brat.

Matilda Jurman roj. Zaloker
sestra.

Rudolf Jurman
brivski mojster
svak.

načelnika in nadzorstva; 7. določitev zveznih prispevkov (poročevalec Wilhelm); 8. predlogi. Vsaka konsumna zadruga, ki je v zvezi avstrijskih konsumnih društev, ima po § 23 pravico, da določi število delegatov sama. Zadruga, ki so imele v zadnji poslovni dobi prometa do en milijon kron, imajo pri glasovanju en glas, zadruga s prometom nad en milijon kron dva glasa. Vsak delegat mora imeti pisмено pooblastilo, v katerem je potrjeno, da je član po njem zastopane zadruga ali pa korporacije, ki pripada zadrugi. Zadruga, ki odpošljejo več delegatov, morajo v pooblastilu natančno določiti, kdo od delegatov da ima pravico glasovanja. Predlogi se morajo vpsolati 14 dni pred zveznim zborovanjem. Prijave k zborovanju je vpsolati do 15. junija. Le oni delegatje, ki so pravočasno pisмено naznanjeni, dobe tiskana poročila še pred zborovanjem.

Novice.

* **Prvi maj na Ruskem.** Ruski sodrugi poročajo: Nič ni izdalo: ne pretuje podjetnikov z izporom, ne besnost vlade, ki je tedne in tedne terorizirala delavstvo po vsej državi s hišnimi preiskavami in aretacijami. V Peterburgu, Moskvi, Odesi, Nikolajevu itd. so delavci praznovali in uprizorili zlasti po vseh večjih mestih mogočne demonstracije po cestah. Proletarci se niso zmenili za grožnje in so prvega maja (15. maja po našem koledarju) s svojo veličastno manifestacijo pokazali, da so zvesti mednarodni socialni demokraciji. V Peterburgu je počivalo tri četrtine vseh obratov in nad 150 tisoč delavcev je stavkalo. Delavci so prišli ob navadni uri v tvornice, naznanili vodstvu, da bodo praznovali 1. majnik in odšli so iz delavnice, prepevajoč revolucionarne pesmi. Nekateri podjetniki so bili toliko previdni, da so sami od sebe dovolili delavstvu praznovanje. Ali večina podjetnikov se je pridružila »konvenciji«, izdani po zvezi delodajalcev, ki ukazuje, da mora podjetnik ob stavki odpustiti vse delavce, ostali podjetniki pa se zavežejo, da odpuščeni delavcev ne sprejmejo. Nekaj dni pred prvim majem je izdal mestni glavar odlok, ki preti »upornikom« z najhujšimi kaznimi in svari prebivalstvo, da naj se ne odzove »blaznemu klicu hudobnih ljudi«. Tedne in tedne je policija noč za nočjo po delavskih okrajih izvrševala hišne preiskave in na stotine delavcev aretirala. Vkljub temu pa ni dvomila niti trenutke, da je ves njen trud brezuspešen. Da ne bi bile demonstracije v notranjosti mesta, je z močnimi kordoni vojaštva in policije zaprla vse dohode iz zunanjih četrti in okolice. Ob cestnih železnicah so stale čete policajev in zabranjevale delavcem vstop v vozove. Noben delavec, noben dijak ni smel v sredino mesta. In vkljub temu, da je mesto kar štrlelo od bajonetov, se ob treh popoldne na najboljjudnejši cesti, na Nevskiju, razobesili rdečo zastavo. V delavskih četrtih so bili pa demonstrantje ves dan na cesti, čeprav so jih razganjali kazaki in policaji na konjih. Tudi po vseh drugih mestih, kjer je le industrija, so delavci praznovali. Kolikor je mogoče posneti iz doslej znanih poročil, je najmanj pol milijona delavcev po vsej Rusiji 1. majnika izražalo svojo solidarnost v boju za osvobodjenje s svetovnim proletariatom.

* **Kmetiška svatba.** V provinci Hanover je bila pred kratkim kmetiška svatba, na katero je bilo povabljenih 600 oseb. Pojedli so: 2 vola, 4 prašiče, 150 kokoši, 200 maslenih pogač in še kup tort. Popili so 10 hektolitrov piva in 250 litrov žitnega žganja.

* **Posnetki za kinematograf.** Iz Pariza poročajo: V sredo popoldne se je zgodila strašna nezgoda pri posnemanju slik za kinematograf. Večje število uglednih igralcev se je sešlo v svrhu kinematografičnih posnetkov za tujijskim vrtom. Igrati bi morali prizor strahu in groze pri avtomobilu, ki bi pripeljal ob nasipu. Iz igre pa je postala strašna resnica. Avtomobil, ki je vozil tik ob robu nasipa, se je naenkrat prevrnil in padel z vsemi osebami, ki so bile v njem, v vodo in vkljub obupnim klicem igralcev ni bilo daleč naokolo nikogar. Šofer, ki je bil oblečen v usnat jopič, se je takoj potopil, prav tako tudi nekaj igralcev, ki so se zaman trudili, da bi prišli iz vode.

* **Dve velikanski umetni jezera na Italijanskem.** Italijanski poslanski zbornici so predložili ministri za javna dela, poljedelstvo in industrijo zakonski načrt, ki naj pooblasti zasebne podjetnike, da napravijo dve veliki umetni jezera v Sardiniji in Kalabriji. Jezeri bosta tako velikanski umetni napravi, kakršnih doslej ni v Evropi. V pogorju Sila v Kalabriji bodo zgradili tri velike rezervarje, v katere se

bo stekala voda reke Silane in nekaterih potokov. Stroški bodo znašali 65 milijonov lir. Umetna jezera bodo imela dvojen namen: uporabili jih bodo deloma za proizvodnjo električne sile, deloma za umetno poplavljanje velike planjave. V Sardiniji bodo zbrali vodo reke Tizze in umetno jezero bo imelo prostora za 330 milijonov kubičnih metrov vode. Obseg jezera bo 60 kilometrov. Z vodo, ki bo v tem velikem jezeru bodo lahko namakali 20.000 hektarjev obsegojoče ozemlje.

* **Ostudna stava.** Te dni sta dva kmečka fanti v vaški gostilni v Altenmarktu ob Ispri napravila brezmiselno stavo. Luger je ujel na polju krastačo in jo prinesel v gostilno. Nato je stavil z Lazarjem, da bo krastačo živo pojedel. Stavila sta za deset kron in pet litrov piva. Gostje so smatrali nezmislno stavo pijanih fantov za slabo šalo. Ali Luger se je takoj pripravil k ostudnemu obedu in je res pojedel nekaj delov žive krastače. Pa kmalu mu je postalo slabo in ko je izpil še liter piva, se je zgrudil in zvijal od bolečin. Čez pol ure je bil mrtev, vkljub temu, da je bila zdravniška pomoč pri rokah.

* **Nečloveška mati.** V mali vasiči blizu Lyona na Francoskem je udrta te dni policija v stanovanje neke žene, ki so jo ovadili njeni sosede. Sosede so se namreč prepričali, da žena svojo štirinajstletno hčerko neusmiljeno muči. Ko so prišli policaji v stanovanje, je dejala žena, da je njena hči pri sorodnikih v Parizu. Vkljub tej izjavi so izvedli hišno preiskavo in 14letno dekletko so res našli v prav dobro skriti luknji podstrešja. Ko so vlomili vrata, so dobili do kosti shušane dekletke, oblečeno je bilo v cunje. Dekle je pred časom podedovalo po oddaljenem sorodniku večjo vsoto denarja, ki jo je upravljal sodišče kot njen varuh. Mati se je polakomnila dedščine in je pričela hčerko na vse mogoče načine mučiti, le da bi prej prišla do denarja. V podstrešni luknji je imela dekletka zaprtega že nad leto dni. Za hrano ji je dajala sirova mati le zelišča. Pa mučila jo je tudi še drugače. Ponoči jo je večkrat zbudila, položila na desko in ji začela prigo-varjati, da je že umrla. Pokrila jo je z rjuho in prižgala okolo nje sveče. Nečloveško mater so seveda takoj aretirali, hčerko so odpeljali v bolnišnico.

* **Pariski avtopaš.** Iz Pariza poročajo: V ponedeljek zvečer je prišel v podružnico avtomobilske tovarne Chenard in Walchner gospod, ki jo hotel kupiti avtomobil. Ravnatelj Dardenne se je peljal nato z gospodom na pozikunsko vožnjo. V bližini Louvra sta se hotela nekoliko pomuditi. Ko je gospod Dardenne izstopil, je dozdevni kupec potegnil dva revolverja iz žepa in ustrelil. Ravnatelj je zadelo pet krogel. Zločinec je pa pogнал avtomobil in ušel. Vkljub težkim poškodbam upajo zdravniki ravnatelju rešiti življenje.

* **Usoda avstrijskih dosluženih vojakov.** Zelo patriotičen dunajski list »Deutsches Volksblatt« piše: »Prišel je k nam star, slep mož, ves sestradan. Tresel se je od slabosti po vsem telesu in prosil pomoči. Bil je nadlovec v avstrijski armadi in služil 12 let, osem mesecev in štiri dni v aktivni vojaški službi. Vojskovel se je na Češkem in v Dalmaciji. Iz Dalmacije ima tudi srebrno medaljo za hrabrost, ker se je odkloval 7. novembra 1869 ob priliki upora v južni Dalmaciji v bitki pri Lapčiču. Kako skrbi država za tega moža, ki je tako dolgo služil domovini in ki je sedaj za delo popolnoma nezmožen? C. kr. vojno ministrstvo, ki plačuje 617 upokojenim generalom na leto kron 6.044,429 (na 500 aktivnih vojakov pride po en upokojen general) se je 26. februarja 1913 zavzelo za uboga bivšega nadlovca in mu priznalo sledeče oskrbinske pristojbine: vsak dan 15 vinarjev, na leto torej 29 kron 25 vin. Da bi mož ne prosil še kakšne podpore, mu je vojno ministrstvo v dopisu, s katerim mu prizna ono miloščino, naznailo, da bi tudi prošnja do cesarja ostala brezuspešna. Dalje so mu tudi naznanili, da če bi šel v civilno bolnišnico, ne bi ministrstvo prevzelo nikakršnih poplačil za oskrbo in zdravlila in da mu ne more poravnati transportnih stroškov, če bi prišel v vojaško bolnišnico.« Vsak dostavek je pač nepotreben.

* **Strankino časopisje socialnih demokratov v Nemčiji.** Nemška socialna demokracija je zglede vsem drugim evropskim socialističnim strankam. Ima najvišje število politično in strokovno organiziranih sodrugov. To pa je doseglja z neumorno agitacijo za razširjanje svojega časopisja. Velikanski razvoj nemškega strankinega časopisja v zadnjih dvajsetih letih kažejo naslednje številke: leta 1871 — 30.000

naročnikov. 1876 — 100.000, 1890 — 250.000, 1894 — 300.000, 1899 — 400.000, 1904 — 600.000, 1909 — 1.200.000, 1911 — 1.450.000, 1912 — 1.800.000.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
 Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
 Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

le arnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana.**

Kavarna Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Stavbena in gostilniška zadruga „Delavski dom“ v Trbovljah.

registrovana zadruga z omejeno zavezo vabi svoje člane na

občni zbor

ki se bo vršil v nedeljo 6. julija 1913 ob 3. popoldne v društveni dvorani

DNEVNI RED:

1. Citanje zapisnika zadnjega občnega zborovanja
2. a) Poročilo revizije; b) računsko poročilo; c) poročilo nadzorstva.
3. Sklepanje o prebitku.
4. Preuredba § 11, 13, 14, 17, 18 in 20 pravnih pogojev.
5. Volitev devetih članov v nadzorstvo in treh namestnikov.
6. Razno.

Trbovlje, dne 14. maja 1913.

Načelstvo. Nadzorstvo

Edna posebnost likerja je **Zdravnik želodca.**

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Povabilo!

k subskripciji 5000 delnic lit. B. „Kolinske tovarne kavinih primestov trgoveškega delniškega podjetja“ po K 200 nom., s katerimi se imamo povišati delniški kapital K 3.000.000 na K 4.000.000.

Redna polna seja delničarjev je sklenila dne 13. vinotoka 1912, da se delniški kapital K 3.000.000 poviša na K 4.000.000, ter je obenem pooblastila upravni svet, da to povišanje izvrši. Sklep te polne seje je bil z izrekom c. kr. ministerstva notranjih zadev z dne 12. sušca 1913 št. 674 odobren. Na podlagi tega pooblastila je sklenil upravni svet v svoji seji dne 13. maja t. l. izvršiti povišanje delniškega kapitala že v sedanji dobi, ter si dovoljuje kar najvljudneje vabiti k subskripciji, za katero so določeni sledeči pogoji:

1. Subskribiral se bode 5000 komadov delnic lit. B. po K 200. nominalne cene.
2. Po § 9 pravil pristojna lastnikom preje izdanih delnic prednost k nabavljenju novih delnic, dotedanjih delnic lahko za vsakih K 600 nominalne cene prejšnjih vpišejo eno novo delnico po K 200 nom. itd. Če ima torej kdo izmed dotedanjih gospodov delničarjev 3 delnice prvotne izdaje lit. A. po K 400 nom., lahko n: taiste vpiše 2 novi delnici lit. B. po K 200 nom. in ako ima nekdo 3 delnice lit. B. po K 200 nom., lahko na te vpiše 1 novo delnico lit. B. po K 200 nom. Vpišajoči kurs delnic, katere bodejo od dotedanjih gospodov delničarjev na podlagi vpeljane okoliščine dotedanjih delnic vpisane, katere je treba predložiti k izvršitvi prednostnega zakona, je določen na K 250, za nedelnicarje pa, kakor tudi za one dotedanje delničarje, kateri bi hoteli vpisati več delnic nego na taiste pripada, je določen na K 300.
3. Zglasitve bodejo prejemali do 30. rožnika t. l. deloma sami v naši centrali v Pragi Kraldovska ulica št. 23., v naših tovarnah v Kolinu, Prostějovu, Ljubljani, Kromerizu, Piskavici, Sadovl-Wiszn, Vysokem-Vesell in Horkah, deloma Živnostenska banka v Pragi in vse njene podružnice in Češka banka v Pragi s svojimi podružnicami.
4. Zaradi zagotovljenja dolžnosti izvrajočih iz vpisa je treba pri vpisanju položiti K 10 kot kavcijo, ostanek pa mora biti deponiran do 1. malega srpana t. l. Z istim dnevom začneja pravica novih delnic na dividendo upravnega leta 1913/14.
5. Kar se doseže pri tej emisiji čez nominalno ceno (ažio), pripade po naredbi po poravnani emisijnih stroškov rezervnemu fondu.
6. Po skončani subskripciji izvrši upravni svet repartitcijo zglasitev in vrne mogoče preplačane zneske s 5 odstotnimi obrestmi dotičnim vpisateljem.
7. Če bi kakih prevzeti dolžnosti ne zadostilo, izgubi dotični vpisovatelj pravice na vpisane delnice in od njega deponirana kavcija pripadla bi rezervnemu fondu.

V Pragi, dne 13. majnika 1913.

Čeněk Kříčka,
 predsednik upravnega sveta.

„SLAVIJA“ VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI, ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopeje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadljive. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695 77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštine prosto

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

Cirkus Schmidt Otvoritvena predstava 29. maja

Lattermannov drevored. v četrtek dne 8¹⁵ zvečer

Začetek ob 8¹⁵ zvečer